Published and distributed under permit (No. 731), authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XXX. — Число 131. — Джерзи Сити, Н. Дж., четвер, 8. червня, 1922. — VOL. XXX. — No. 131. — Jersey City, N. J., Thursday, June 8, 1922. — THREE CENTS

ЗАНОСИТЬСЯ НА СТРАЙК 1,200,000 ЗЕЛІЗНИЧНИКІВ

СИНСИНАТІ, Огайо, 6. червня. — З причини постанови Робітничої Ради Злучених Держав, яка зменшила заробітну платню зелізничих „шапменів" о $60,000,000 річно і платню посторонних зелізничих робітників о $50,000,000 річно, як се оголошено нині в Шикаго, урядники Департаменту Зелізничих Наемників Американської Федерації Праці, включно з 25 головами зелізничих братств, ухвалили на нинішнім мітінгу в Синсинаті загальний страйк, який обійме 1,200,000 зелізничих робітників. Голосованє над сим страйком має бути переведене до 30. червня.

Коли поіменне голосованє випаде за страйком, то він розпічнеться 1. липня б. р.

Зменшеннє робітничої заплати зістало заряджене минулого тижня, а дотична постанова входить в життє 1. липня. Про сю постанову довідалися голови братств саме тоді, коли відбували свою конференцію. Вони зараз ухвалили завізвати робітників до страйку. Ухвала була однодушна і без ніякої майже дискусії.

Постанова Робітничої Ради Злучених Держав викликала в кругах зелізничників велике огірченнє, головно тому, що вона не взяла під розвагу усіх тих дат і фактів, які предложили їй були представники інтересованих робітників.

Робітнича Рада Злучених Держав, видаючи свою постанову обниження платні зелізничникам, не дала до сього ніяких пояснень, але зате заповіла, що небавом обнизить платню всім прочим робітникам при зелізницях, окрім поїздової служби.

Г. Л. Брумсон, спеціяльний представник Інтернаціонального Стоваришення Машиністів у Вашингтоні, сказав 6. с. м., що з приводу постанови Робітничої Ради переведеться сейчас голосованє над страйком межи 400,000 машиністами.

Предсідатель Інтернаціонального Стоваришення Машиністів, В. Т. Джонсон з Вашингтону, заявив 6. с. м. у Синсинаті, що „Робітнича Рада, обнижуючи платню зелізничників до 23 центів на годину, поставила їх на становище хінських кулів (дуже лихо платних зарібників)".

„Я не знаю, — говорив він дальше — що зроблять покривджені робітники, але щодо мене, то я волів би згинути голодовою смертю яко волокита, ніж загибати з голоду при праці".

КАНАДА ПІДЕ СЛІДАМИ АМЕРИКИ

МОНТРЕАЛ, 6. червня. — Один тутешний урядник заявив, що за постановою Робітничої Ради Злучених Держав, яка стягнула платню зелізничим робітникам, піде небавом і Канада. Коли се наступить, дотичний урядник не сказав.

ПРЕЗИДЕНТ ГАРДИНГ ДОМАГАЄТЬСЯ ЗВОРОТУ 28 МІЛІОНІВ ДОЛЯРІВ НЕПРАВНО СТЯГНЕНОГО ПОДАТКУ

ВАШИНГТОН, Д. К., 6. червня. — Президент Гардинг зажадав сьогодня від Конгресу $28,814,500 для звороту сторонам, з яких неправно стягнено ту суму яко податки на фіскальний 1923 рік.

З тої суми $15,000,000 має бути звернених сторонам, що заплатили зависокий доходовий податок, а $12,000,000 власникам посілостий, яким призначено теж зависокий податок.

МЕЙОР МІСТА ШИКАГО, ТОМПСОН, КАЖЕ, ЩО ВИЛСОН ЯКО ПРЕЗИДЕНТ ЗЛОМИВ ПРИРЕЧЕННЄ, ЯКЕ ДАВ НАРОДОВИ

ШИКАГО, ІЛЛ., 6. червня. — Нині відбувалась тут розправа проти тутешнього дневника Трибюн, який заскаржив мейор міста Томпсон о відшкодованє в сумі $500,000 за образу в статті дневника, в котрій сказано було, що мейор Томпсон вчасі світової війни поводився не патріотично.

Мейор Томпсон сказав, що прихильники війни се були наживники (прафітірз), котрі хотіли на війні заробити.

Правний оборонець газети Трибюн Керкленд сказав, що прецінь і вчасі американської революційної війни тому не цілих 150 літ були воєнні наживники.

На се сказав мейор Томпсон, що він гадає, що якби не наживники то не було би війни, а наживники є у всіх війнах.

Оборонець Керкленд далі сказав, що і вчасі горожанської війни за Линколна були наживники, на яких він жалувався.

Мейор міста Томпсон відповів, що Линколн того не говорив.

Далі спитався його Кірклєнд, чи він казав, що бувший президент Вилсон вступленнєм до світової війни зломив приреченнє, яке дав виборцям вчасі виборчої кампанії.

Мейор Томпсон потвердив, що він так сказав, бо на його думку, як Вилсон прирік народови, що не вступить до війни, то мав сього приречення додержати.

ГОМПЕРС ОБЖАЛОВУЄ ТЕФТА

СИНСИНАТІ, Огайо, 6. червня. — Проти постанови Найвисшого Суду Злучених Держав, що юнії можна потягати до одвічальности за ушкодження, спричинені юнійними страйкарями, виступив нині С. Гомперс, президент Американської Федерації Праці. Він заявив, що ся постанова йде на руку капіталови, котрий може накинути тутешньому робучому народови всякі неможливі умови, а нарід не сміти-ме ставити ніякого опору.

Дотичну постанову назвав Гомперс „незаслуженою, гіркою і невибачною".

„В історії державного праводавства — мовив Гомперс — Найвисший Суд стане перший раз на такім становищи, що добровільна корпорація є одвічальна за шкоди, спричинені якимнебудь її членом, або групою членів".

ПРОГРЕСИВНА ПАРТІЯ ФАРМЕРІВ У МАНІТОБІ, В КАНАДІ.

Виборча кампанія в Манітобі вже добре розпочалась, а найбільшу поки що діяльність показує партія Злучених фармерів в Манітобі, так звана Прогресивна Партія. Покищо ся партія вибрала слідуючих кандидатів:

Мавнтен — Чарлс Кеннон з Белмонду; Матінав — Джордж Комптон з Дарлінгфорду; Гімлі — І. Інгалдсон з Арборг; Роблін — Г. Р. Річардсон з Робліи; Сайпрес — И. А Йонг з Сайпрес Ривер; Мордей-Райнленд — Дж. Світ з Торнгил і Карільон — Алберт Префонтел з Ст. Пер.

В послідних часах, коли публична опінія станула по стороні фармерської парті, і коли є загальне переконаннє, що ся партія дістане значну більшість голосів при виборах, хитрі політикери з других партій стали лучитися з фармерською і висувають себе, на кандидатів тої партії. Фармерська організація перестерігає виборців перед тими нововаперненими прогресистами, і взиває фармерів, щоб відсунули їх на бік, де належиться їм відпочин таксамо і їх партіям.

МИТРОПОЛИТ ШЕПТИЦЬКИЙ В БРАЗИЛІЇ.

Митр. гр. Андр. Шептицький виїхав з Филаделфії дня 16. марта с. р. пароплавом „Содерн Крос" до Бразилії. Дня 28 марта с. р. прибув до Ріо де Жанейро, в Бразилії.

Ціль приїзду митр. Шептицького перевести візитацію українсько-католицьких церков в Бразилії. Опісля переїде до Аргентини, де таксамо обіде українсько-католицькі громади. Ся візитаційна подорож М. Шептицького відбувається на зарядженнє Апостольської Столиці в ціли провірення обставин: и потрібно поставити українського-католицького епископа для Полудневої Америки.

Його візитаційна подорож має потривати пару місяців. Опісля митрополит вернеться знову до Злучених Держав.

Митрополит замешкав в Ріо в монастири оо. Венедиктинів.

Ігумен о. М. Шкірпан ЧСВВ. дня 25. марта виїхав до Ріо де Жанейро на стрічу митрополитови.

„ЧЕСНИЙ ЗЛОДІЙ".

В поїзді перед Торунем вкрав якийсь злодій польському урядникови Райському портфель з 6.000 марок польських. По якімось часі одержав пошкодований назад свої гроші і такий лист:

„З документів довідався я, що „пан" є бідним урядником державним, тому звертаю вкрадені мною гроші 6.000 мп., бо без них може „пан" до першого вмерти з голоду. Прийміть висловн мого співчуття і т. д".

Підпис: М. Н., „чесний злодій".

СВІДОЦТВО БОЛГАРИНА ПРО РАКОВСЬКОГО

До Болгарії прибув бувший член південного бюра ІІІ. Інтернаціоналу Н. Ілієв. Переконавшись, що на чолі совєтської влади стоїть купка шантажистів і злодіїв, Н. Ілієв покинув „совєтський рай". Тепер в публичних звітах Ілієв розкриває дійсну суть большевизму.

„Захопив мене комунізм, говорить Ілієв, своєю ідеєю і я, комуність по переконанню, з великим захопленнєм поїхав працювати до большевиків; вступив в лави комуністичної партії бо мислив, що там ідейна громада. Але швидко мусів розчаруватись, бо то є зграя грабіжників і злодіїв, яка бавиться в розкошах в той час, як народ загибає від голоду та злиднів. Я весь час був на Україні, особисто знайомий з Раковським. Я мав можливість познайомитися близше з діяльностю богато головачів, що тримають владу над українським народом. Був я і членом південного бюра „комінтернаціоналу" і довший час мешкав в Харкові. Начальником сього бюра є Садуль (французький офіцер, дезертир); помічником у нього є представник комуністичної партії Глінкіч. Але фактичним начальником сього бюра, яке має великий вплив на життє України, являється полюбовниця Садуля і Раковського, Ев. Самойлова, садистка. Ся зграя в нечуваний дикунський спосіб знущається над народом Почуття святости у сих злодіїв немає жадного. Розбещеність у комуністів досягла нечуваних розмірів. Дітий 12—13 літ вибирають для задоволення своїх звірячих потреб нові самодержавці.

ТЯЖКЕ СТАНОВИЩЕ Е. ЧИКАЛЕНКА

Львівський український дневник „Громадський Вістник" пише:

Відомий наш діяч Евген Чикаленко опинився в тяжкому, просто безвихідному становищі. Здавна хорірючи, в останнім часі він дуже ослаб на здоровлі і якщо не піддасться операції, то життє його в небезпеці. Тимчасом матеріяльні засоби старого заслуженого діяча, одного з фундаторів „Академічного Дому" у Львові і добродія Наукового Тов. ім. Шевченка, такі, що рішучо на се не позволяють. Чикаленко та його жінка дуже бідують на еміграції. **Старий збирає дрова в громадському лісі, а жінка ходить на фабрику о 6-тій рано.** І от недавно, підважуючи в лісі важке дерево, старий підірвався і лежить тяжко хорий, без догляду. Ні помогти йому встати, ні зварити їсти — нікому, бо жінка працює у фабриці. Требаб старому зробити операцію, але на клініку і лічення у нього гроший нема. Наші інституції, а в першу чергу Наукове Товариство ім. Шевченка повинні поратувати заслуженого українського діяча.

ЛІГА НАРОДІВ В СПРАВІ ПОЛЬСЬКО-ЛИТОВСЬКОГО СПОРУ.

На публичнім засіданню Ради Ліги Народів відчитав Гіманс звіт в справі переговорів з делегатом польським і литовським відносно невральної полоси. Рапорт поручає:

1) Установленнє провізоричної демаркаційної лінії, яка перетинала би полосу для цивільної і судової адміністрації та висланна Радою Ліги комісії, яка запровадила би визначенне такої лінії. 2) Звернутись до обох урядів в справі увільнення обжалованих о політичні проступки.

Литовський делегат Сідзікавскас, повторюючи в довгій промові скарги проти поступовання ген. Желіговського, заявився рішучо проти поділу невтральної полоси, зазначуючи, що положення людности в тій полосі не гірше від положення людности в пограничній полосі Ковенської Литви. Щодо другої точки звіту Гіманса, литовський делегат ствердив, що видалюваннє Литовців з Вильни було безправне; натомісць польські вязні на Литву були засуджені за державну зраду супроти суверенної литовської держави.

Делегат Польщі Ашкенази заявив у свою чергу згоду Польщі на поділ невтральної полоси; признав конечність взаїмности щодо справ політичних проступників та жадав звільнення Поляків, що їх арештовано в Ковні.

Після короткого дескусії приняла Рада Ліги згаданий рапорт одноголосно.

РАКОВСЬКИЙ ПРОДАЄ УКРАЇНУ

Підчас перебування Раковського в Берліні перед відїздом на конференцію в Геную між ним і представниками деяких німецьких бизнесів велись переговори про продаж їм бувших державних земельних маєтків на Україні. Згідно з проектом Раковськог сі маєтки мають бути продані Німцям **частками по 20 тисяч десятин кождий.** Підчас сих переговорів представники німецьких банків звертали увагу Раковського на гарантії з огляду на можливість селянських розрухів. Раковський, хоч і запевняв протвердість совєтської влади на Україні, але не міг забезпечити від небезпеки „петлюрівських банд"

До сього треба зазначити, що в додаток до німецько-совєтського торговельного договору, Раковський підписав умову з Німцями, на підставі якої сей чужинець відіває загальну експльоатацію природних богатств України та її промислово-фабричних підприємств виключно в руки Німців. Для сеї мети Німці мають утворити спеціяльний синдикат і дати відповідні матеріяли і технічні сили. Всі прибутки від експльоатації поділяються так: Німці отримують дві третини прибутків, а совєтський український уряд одну третину.

ДЕЛЄГАЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІГИ АМЕРИКАНСЬКИХ ГОРОЖАН ПЕРЕД КОМІСІЄЮ КОНГРЕСУ ТА У ДЕРЖ. СЕКРЕТАРЯ ГЮСА У ВАШИНҐТОНІ

ПОСЛУХАННЄ У СПРАВІ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ У ВТОРОК, 6. С. М., ПЕРЕД КОМІСІЄЮ ЗАГРАНИЧНИХ СПРАВ ПАЛАТИ ПОСЛІВ КОНГРЕСУ І У ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРЯ ГЮСА. — В СЕРЕДУ, 7. С. М., ПОСЛУХАННЄ У ПРЕЗИДЕНТА ГАРДИНГА.

ВАШИНГТОН, Д. К., 6. червня. — Делєгація Ліги Американських Горожан Українського Роду, з осідком в Филаделфії, Па., явилась нині у державного секретаря Чарлза Евенса Гюса і перед комісією заграничних справ палати послів Конгресу, у справі признання яко незавимої держави Західно-Української Республики, загально звісної яко Східної Галичини.

Державний секретар Гюс приняв делєгацію нині пополудні, але не хотів зложити у сій справі прилюдної заяви.

Перед комісією заграничних справ палати послів Конгресу заявив ДВАЙТ М. ЛОВРІ, правний дорадник Ліги, сказав, що край звісний тепер яко Східна Галичина перед війною творив східну часть австрійського краю Галичини; та що західна часть того краю була цілком польська і не мала жадного історичного права до імени Галичина, кромі вимог австрійської бюрократії; а Східна Галичина була дійсною і єдиною Галичиною національно, історично і політично.

Потім ОМЕЛЯН РЕВЮК, редактор „Свободи", пояснив релігійні, культурні і економічні ріжниці між Українцями а Поляками й Москалями, вказуючи зокрема на ворожнечу українського народу до большевизму. Він сказав, що Східна Галичина, з населенням 5,5000,000 душ, яка простором така велика як Голяндія і Швайцарія разом, має право і рацію домагатись признання яко незавимий член сімї европейських держав.

Дальше говорив о. ФИЛИМОН ТАРНАВСЬКИЙ, парох української католицької церкви в Клівленд, Огайо. Він описав відносини в Галичині за більше як сто літ під ярмом малої горстки польської шляхти, яка панувала в імени австрійського цісаря. Він заявив, що він знає з власного досвіду протягом 40 літ, що значило польське панованє в його рідному краю, і заявив, що воно тепер ще гірше, бо усунено і ту незначну австрійську контролю над безоглядним польським пануванням над українським народом Східної Галичини.

У відповідь на запит одного з членів комісії заявив о. ОНУФРІЙ КОВАЛЬСЬКИЙ, парох української католицької церкви в Вотервліт, Н. И., що на основі мирового договору, який заключила Польща з московськими большевиками в Ризі, дня 18. марта, 1922, вона загарбала ще й частину української території, яка перед війною належала до Росії, на північний схід від Галичини, де живе около 3,500,000 Українців.

Завтра делєгація Ліги Американських Горожан Українського Роду має бути на послуханню у президента Гардинга у справі Східної Галичини.

СТАН ЗДОРОВЛЯ РОСІЙСЬКОГО САМОДЕРЖЦЯ ДАЛІ ДУЖЕ ПОВАЖНИЙ

ЛОНДОН, 6. червня. — Московський большевицький уряд нагло завізвав лікаря-спеціяліста професора Феликса Клемпере з Берліна, котрий в цвітні лічив Миколу Леніна, щоби негайно знову поїхав в Москву лічити його. Він виїде завтра з Берліна до московської столиці.

РИГА, столиця Латвії, 6. червня. — Російський совєтський посол в Латвії, Юренев, заявив нині, що Ленін терпить на тяжку жолудкову недугу.

По операції ста здоровля Леніна був поправився. Але в останньому часі він попав в нервову недугу і терпів дуже на безсонність. Йому поручали лікарі жити на селі і відбувати довгі проходи, але і се не помагало. Він дійсно жив на селі, але і там не мав спокою, бо все займався інтересами большевії і нервова недуга зростала і відпочинок нічого не помагав.

Тепер лікарі йому поручають цілком усунутись від всякої праці і цілком нічим не займатись.

БОЛЬШЕВИКИ КАЖУТЬ, ЩО КОМУНІЗМ ВПАДЕ ДО 6 МІСЯЦІВ, ЯК НЕ ДІСТАНУТЬ ГРОШИЙ, ЯКІ КАСУВАЛИ

ГАГА, столиця Голяндії, 6. червня. — З перехопленої кореспонденції між большевицькими урядовцями бездротним телеграфом виходить, що большевицький уряд признає, що як не дістане від других держав великої грошевої позички в готівці, то він мусить розпастись найдалі до 6 місяців.

ГОЛОД І ЛЮДОЇДСТВО НА УКРАЇНІ

ЛЬВІВ, 21. мая. — „Русспрес" доносить: „Херсонський губісполком" звернувся до всіх висших органів української радянської республики, в якій вказує на те, що випадки людоїдства в Херсоні трапляються частіше. Спершу голодуючі зїдали тільки трупів згинувших з голоду своїх рідних, в останніх часах є випадки, що більше сильні і не виснажені голодом убивають слабших членів своєї сімї і зїдають їх.

З $9\frac{1}{2}$ міліонової людности в губерніях: Донецький, Катеринославський, Запорожський, Миколаївський і Одеський — голодує 3 міліони, себто 35%, в тім числі 1,200,000 дітий. Допомога голодуючим вповні невистарчаюча, бо її одержує тільки 14%. Положення з кождим днем погіршується і коли не буде зорганізована допомога цілого цивілізованого світа — Україна вимре".

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сити і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ЗА УКРАЇНСЬКУ МОВУ В УКРАЇНСЬКІЙ ГАЛИЧИНІ АРЕШТ БЕЗ ЗАМІНИ НА ГРОШЕВУ КАРУ.

На 24 годин арешту без заміни на гривну засудило староство в Рудках о. Стефана Онишкевича, бувшого посла до австрійського парляменту і пароха в Купновичах Старих за се, що видав свідоцтво вінчання до суду в українській мові.

Як схоче староство карати всіх священиків арештом за такі провини — пише львівський український дневник „Громадський Вістник" — то мусить польська влада добудовувати нові арешти, бо тих, що є, не стане.

КАЖЕ, ЩО ПРИДНІПРЯНСЬКІ УКРАЇНЦІ НЕМОВ ЧУЖІ СЕРЕД МІЛІОНІВ ГАЛИЦЬКИХ УКРАЇНЦІВ.

Редактор варшавської ґазети „Українська Справа", Олександер Саліковський написав в тій ґазеті статтю, в якій докоряє галицьким Українцям, що серед ниж живуть придніпрянські браття без роботи і без хліба.

„І прикро — пише він, — що ми на еміґрації живемо серед міліонів Українців, що мають свої сталі хати і свій кавалок хліба, але вони мов чужі в тяжкі часи для нас, в часи потреби сталого фронту українського, забули про тих, хто не лише словом а й ділом боровся за спільну справу й долю Батьківщини".

Далі дорікає Ол. Саліковський, що культурні робітники Придніпрянці не можуть найти роботи в українських інституціях в Галичині, але мусять іти на службу до ляхів.

Відповідає на сі докори львівський український дневник „Громадський Вістник", котрий наперед зазначує, що культурних українських інституцій у Східній Галичині є дуже мало; що й ті є дуже бідні і переслідувані, а кромі того і Галичан Українців є богато без роботи і хліба, бо ляцькі наїзники їх прогнали.

„Чи наша вина в тому — пише „Гр. Вістник", — що у нас немає по кілька висших шкіл, соток середніх, безлічи низших шкіл, та інших культурних інституцій?"

Далі „Громадський Вістник" так пише:

Уважаємо своїм обовязком подати до відома не тільки д. Саліковського, але і всіх інших, котрі того не знають, що в теперішних умовах нашої веґетації — мимо того, що нашу молодь не допускається до вищих шкіл, — ми самі маємо надвишку інтеліґенції. Біля дві тисячі державних урядовців до нинішнього дня не є приняті до служби; БІЛЯ ТРИ ТИСЯЧІ КВАЛІФІКОВАНИХ УЧИТЕЛІВ НЕ МОЖЕ ЗДОБУТИ ВЧИТЕЛЬСЬКОЇ ПОСАДИ НА РІДНІЙ ЗЕМЛІ; ВОНИ МУСЯТЬ ЇТИ В ПОЛЬЩУ, ЩОБИ ЗДОБУТИ КАВАЛОК ХЛІБА. Наші інституції знищені, і тільки тепер, розуміється, оскільки це можливе в умовинах існуючого досі на території Східної Галичини визмкового положення, починають звільна відбудовуватись. На плечі галицько-українського громадянства звалився непомірно великий тягар вдержання воєнних сиріт, вдовиць, беззахисних дітий, інвалідів, інтернованих, арештованих, приватних шкіл і т. п. Вже це одно в дійсности є понад наші сили. Це одно так нас висилює, що немає ні часу ні змоги творити великі культурні варстати.

Але вкінці зазначує львівський український дневник, що мимо того тяжкого становища Галичани щиро хотять помогти і поможуть своїм придніпрянським браттям у їх злиднях; поділяться останнім куском хліба, хотяйби навіть поза межі спроможности, а дати їм змогу працювати і жити серед братів.

Аби слово не осталось словом, львівські Українці приступили вже до праці, аби здійснити се, що сказали.

ДОНЦІ ЗА НЕЗАЛЕЖНИЙ ДОН

Одним з визначних представників Дону в Румунії отримано цікавого листа з Болгарії, в якому автор його дає характеристику настроїв, що панують серед козачих широких мас в Болгарії.

В ньому, між иншим, пишеться:

„Правда на нашому боці, і ми мусимо вийти переможцями в боротьбі за права всього Донського Народу на улаштування його життя по-своєму, по-козачому, а не так як хоче цього російська ліва та реакції.

Справжні борці за волю Дона, за його суверенні Установчі збори, за стислий військово-політичний і економічний союз з Україною, Ставропіллям, Кубаню, Тереком та ин., з кожним днем зміцнюються й ростуть в числі.

Долой правий та лівий інтернаціонал. Хай живе Вільний Дон без втручання в його справи Леніних, Керенських, Мілюкових, Врангелів.

Ми замикаємося в кордони своеї конституції й шукаємо собі спільників, балакаючи з усіма ними, як рівний з рівним.

Долой партії Всеросійського масштабу. Хай живе воля народів дієї чи иншої теріторії. Про решту взаємовідносин ми договоримося потім, бо зробити це нас примусить саме життя".

Що такий настрій відбиває бажання більшости Донського суспільства видно хоча-би з такої замітки ґазети „Голос Козачества" (ч. 24):

„Одна з козачих станиць під час приїзду ґенерала Вранґеля відмовилась вибрати делеґацію для його привітання.

„Два видних козачих ґенерали, які поділяли думку козаків, колонією Росіян виключені з її складу".

Такі самі настрої між иншим панують також і серед тих козаків, які перебувають по таборах інтернованих в Румунії.

ТРЕБА ДІЛ!

Нове положення в справі Східної Галичини. — Голос „Українського Прапору". — Яких діл нам треба?

(Від спеціяльного кореспондента „Свободи").

Той сумний факт, що ґенуенська конференція скінчилась, не принісши нам так довго сподіваного рішення в справі Східної Галичини, мусить поставити перед найширшими кругами нашого суспільства питанне:

Що-ж робити далі?

На це питанне дає в своїм черговім числі відповідь офіціяльний орґан Уряду Зах. У. Н. Р. „Український Прапор". Відповідь коротку й виразну:

— Треба діл!

„Не можна сумніватися, — пише „Укр. Прапор", — що Польща напружить тепер усі сили, щоби в переходовій добі, наміченій ґенуенською конференцією, зміцнити стан посідання польського елементу у Східній Галичині й ослабити нас. Переслідування всього українського, а зокрема всіх проявів національної та державної волі Східної Галичини напевне збільшаться. Зросте кольонізаційна акція, будуть збільшені ґарнізони, Галичина опиниться знов у воєннім стані...

Оттак не тільки загальний досвід ґенуенської конференції, що поки-що тільки власні реальні сили забезпечують інтереси поодиноких націй і держав, але це нове положенне, яке ґенуенська конференція в своїй останній стадії витворила і отся історична нахабність польського народу, яка в тім новім положенні знайде собі нову заохоту до традиційної праці „на знищенє Русі", — те все приказує нам **подвоїти тепер наші сили в краю й закордоном.** Розвинути наші сили так, так їх зорґанізувати і ужити, щоб Східна Галичина стала чинником міжнародних **подій,** з яким і ті, що хотять, і ті, що не хотять, мусіти-муть числитися.

Ґенуенська конференція сказала нам: Ваша справа слушна й пильна, але політичний розум Европи заслабо ще володіє над міжнародними відносинами, щоб вашу справу як-слід зараз вирішити. **Мусите силою забезпечити свої права.**

А сила нації розвивається й твориться в ділі, в активности. Тому треба **діл!** Сього вимагає нове положенне".

Стільки „Український Прапор".

У наведених думках треба передовсім підкреслити їх тверезість і реальність. Нема тут бажання підсолодити пігулку й пишними фразами затуманити гіркий факт. Навпаки, становище, яке настане тепер у краю, малюється тут одними чорними фарбами, а надії в будучности більше не покладаються ні на яку нову конференцію, ані на заступництво чужих могутніх прихильників. Становище представляється цілком правдиво й тверезо:

Мусимо надіятися тільки на самих себе, тільки на власні сили!

Та **яких** діл нам треба й **від кого** цих діл вимагати?

„Український Прапор" говорить про два чинники: про необхідність „подвоїти тепер наші сили **в краю і закордоном".** Треба під цим розуміти сили **народніх мас,** бо наша національна інтеліґенція і створений з її представництва Західно-Український Уряд — це **третій чинник** у нашій національній боротьбі.

„Український Прапор" про цей третій чинник не згадує, й це зрозуміло, чому: урядовому орґанові не випадає говорити про діяльність того уряду, що його видає. Але тут, на сторінках незалежної „Свободи", необхідно ще й ще раз піднести великі заслуги Уряду ЗУНР. та його високий авторитет серед усіх кругів не тільки східно-галицького, але й загально-українського суспільства.

За $3\frac{1}{2}$ роки свого істнування цей уряд заслужив собі загальну пошану, зумів згуртувати коло себе всі круги й напрямки галицького й закордонного суспільства та примусив числитися з собою уряди всіх міродатних світових держав. Особливо треба піднести вагу тої праці, яку цей уряд поклав на відповідне інформованне ґенуенської конференції в справі Східної Галичини. Без вірних союзників, без великих коштів і без технічного апарату він спромігся зсунути східно-галицьку справу з мертвої точки й, мимо протиділання узброєних усіма середниками ворогів, поставити її в центр міжнародної уваги. Нема тих слів пошани й признання, якими можна було-б достойно оцінити вагу цеї заслуги.

Тому й нині, розглядаючи питанне: від кого вимагати діл? — нема потреби говорити про цей третій чинник. Він, себ-то Уряд ЗУНР., без сумніву й далі сповняти-ме свій обовязок перед краєм і народом з такою самою сумлінністю й зручністю, як він це робив досі. Коли нове положенне вимагає нової тактики, то він без сумніву зуміє пристосуватись до нових обставин.

Лишається другий чинник: **наші сили в краю.** Хоч між Галичиною та Америкою простяглися тисячі кільометрів віддалення, хоч польські окупанти нищать нашу краєву пресу й гостро цензурують українське приватне листуванне, — про те ви знаєте (хоч і не всю правду), як українська людність Галичини бореться за свої права. Минула конскрипція, під час якої Українці, в тім числі прості неосвічені селяне, воліли платити величезні штрафи й поневірятися по польських тюрмах, аби тільки не писати ненависних слів: „приналежність Польща", — ца конскрипція була блискучою ілюстрацією до тої боротьби. Нинішне стяганне данини знов дає таку ілюстрацію. Люде засуджують себе на всякі знущання, але данини добровільно не платять, аби не дати Ляхам нагоди думати, що хтось уважає їх владу законною.

Можна було-б ще нагадати, як українське населенне Галичини, зруйноване війною та окупацією, стягається з останнього, аби складати міліони марок на рідну школу й десятки ваґонів збіжжа на український університет. Можна було-б ще багато де-чого оповісти з тої боротьби, але не про все можна говорити, щоб бува не почув той, кому цього зовсім не треба знати. Одно можна сказати: **край не видасть!** На нім можна будувати, як на камінній скелі. На нього можна накласти ще й не такі тягарі — він усе стерпить і знесе: аби то тільки було за-для святої національної мети. Давати краєві поради — це значить учити ученого...

Тут ми й підходимо до останнього чинника: до **„наших сил закордонних".** Кого треба розуміти під цими силами — це ясно. Не тих наших Стрільців, що терплять муки по чужих таборах, чекаючи на ту хвилину, коли їх знов покличуть до діла. Не тих наших студентів, що набіраються розуму й знання по закордонних університетах, аби віддати свої сили рідному народові, коли настане слушний час. І не тих наших політичних діячів, що на вигнанню, серед убогих матеріяльних обставин, стараються для народної справи.

Не хто инший тут розуміється, як наша **американська еміґрація.** Колись це вважалось нещастєм, що наші люде були змушені тікати від злиднів у далекий край, за велике море. Але як у біблійній притчі „з гіркого повстало солодке" (мед у черепі лева, забитого Самсоном), так і тут з нещастя поодиноких родин повстало щастє цілого народу, щастє майбутньої незалежної Галичини.

Так, це велике щастє для справи визволення Східної Галичини, що в Америці оселилося по-над 1 міліон Галичан-Українців. Це як писав колись др. Евген Левицький — „невичерпаний резервуар свіжих сил, невичерпане джерело політичних і матеріяльних засобів, це наш великий національний **етап,** з якого ми можемо й повинні черпати все нові, потрібні нам сили в національній визвольній боротьбі".

Нам не випадає, та тут і не місце давати поради американським землякам, що і як їм треба робити в звязку з новим положенням, в якім тепер опинилась справа Східної Галичини. Підносимо тільки, що клич **„Треба діл!",** який нині пролунав, відноситься в рівній, коли не в першій мірі до нашої американської еміґрації.

Потрібні будуть нові жертви, нове напруженне сил. Скоро можуть справді виникнути в Східній Галичині такі міжнародні **події,** з якими світ мусіти-ме числитися. У цих подіях кождий американський Українець мусить взяти участь не тільки в міру своїх сил, але й по-над свої сили.

Берлін, 22. травня.

Радянин.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ПОЛЬСЬКА ГЛУПОТА НЕ МАЄ ГРАНИЦЬ

Львівська вшехпольська ґазета „Слово польске" з 20. мая с. р. в лайці на адресу пепесовців (членів польської партії соціялістичної) за відідріттє автономічного проекту для „фсходней малопольскі", під заг.: „Принципіяльні маняки" пише:

„Ми були би вдячні пепесівським ґеоґрафам, якщо запрезентували-б нам мапу, в якій виказано би чорно на білім „територію з українською більшостю". Могла би се бути мапа, доказуюча пр. істнованне більшости української партії, українського сторонництва в ґромаді — скажім — Жабє, в повіті — скажім — заліщицьким і т. п., **але ніколи українського народу у „Фсходней малопольсце".**

„Немає „народу", є тільки сторонництво, політична українська партія. На велике імя народу, заслужити бути народом — се не проста й не легка справа. Воно не вистарчить, коли якась ґрупа скаже: „Ми є народом". Так на слово ніхто їй не повірить. Треба тисячу і одну причин природних, історичних, культурних, щоби з безформенної етнічної маси вирізбився творчою силою живий і незвичайно складний орґанізм народу. Шукати тих причин у відомій ґенезі українського сторонництва — се труд дійсно зайвий. Отже є тільки політична партія українська, а не народ. А ся партія, як відомо, є проти-державна, змагає свідомо і доцільно до відірвання „фсходней малопольскі" від „ржечипосполітей". Аспірації сеї партії ані окремий „сейм" ані краєвий заряд Нєдзялковського не заспокоїть.

„Поза українською партією є **Русіні** у „фсходней малопольсце", яким в польській державі є добре; котрі щиро і міцно стоять на ґрунті „паньствовосьці польскей"; котрі не творять окремого табору політичного, а маючи заспокоєні вповні власні потреби релігійні і культурні, ані сойму окремого, ані окремого краєвого заряду не жадають і не потребують. Мають тісамі права і обовязки що всі громадяни „ржечипосполітей".

„Є врешті, у „фсходней малопольсце" сторонництво **руске,** давнійше староруським, інакше москвофільським зване. Се сторонництво веде війну зі сторонництвом українським і також **стоїть без застережень на ґрунті „паньствовосьці польскей".** Воно також не домагається ніякої окремої автономії".

• • •

До сеї вшехпольської глупоти, яка тільки нагадує московсько-чорносотенну і кацапську своєю повною подібностю, — не треба жадних пояснен.

Як подаємо її, то тільки для занотовання одного з премногих документів польської і вшехпольської глупоти.

ІЗ ГАЛИЦЬКИХ ГАРАЗДІВ.

Уривок із листа.

Село Торговиця, пов. Товмач.

Дорогий мужу Іване! Прошу тебе, старайся і сейчас вишли мені шифкарту, щоби я могла як найскорше вирватися з того ляцького пекла. У нас тепер стягають „даніну". Беруть, що попаде. Перше прийшло платити податок ґрунтовий — заплатили. Потім прийшло платити від дорослого чоловіка 1.000 мп., від дітий 500 мп. Як хто має 5—6 дітий, то і не знати, звідки він набере тих марок. Тепер прийшла „даніна", то вже остатну сорочку забирають від чоловіка.

Тепер у нас був спис. Кажуть, що будуть брати до війска від 18 до 50 літ. Одним словом: роблять з нами що хотять. Але мені здається, що їм урветься то панованне над нами, коли вони нас так друть без милосердя. Мабуть чують, що це вже послідна нагода, щоби нас зрабувати.

Примітка редакції: Не подаємо підпису, бо вже трапилося кілька разів, що ляцькі наганячі вирізували надруковані місця з підписом і пересилали до Галичини ляцьким посіпакам до ужитку.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

К. Д., Ню Йорк, Н. Й. — Поживу на Україну можете післати через Американську Запомогову Адміністрацію Гувера (American Relief Administration). Треба дрефт на поживу сеї адміністрації і вислати його до тої особи, для якої пожива призначена, а він там на місці за сей дрефт дістане поживу.

За 10-доляровий дрефт адресат на Україні одержить 119 фунтів поживи (муки, рижу, фасолі, товщу, молока, чаю).

Купити дрефт можна в Амерікен Експрес Компені.

ЧОМУ УКРАЇНСЬКА ГАЛИЧИНА УЛЯГЛА ПЕРЕМОЗІ ПОЛЬЩІ?

(Від власного кореспондента).

В моїй книжці „Галичина в рр. 1918—1920" я на висше поставлене питанне відповів так:

„Думаю, що ті, що шукають причин у внутрішніх галицьких відносинах, звалюючи вину „праві" на „лівих" і „ліві" на „правих", помиляються. При всіх внутрішніх недостачах Галичина в боротьбі проти польського наїзду дала такий примір геройства, що ся боротьба остане на все одною з найгарнійших сторінок історії боротьби українського народу за волю.

А що до недостач, то треба людські справи оцінювати людською мірою. У Поляків, у Чехів і ин. не було инакше; і в них були недостачі, може ще й гірші. Та в них були инші обставини і дякуючи тим обставинам, вони мають свої держави. В таких обставинах, в яких була Галичина, й вони мабуть улягли би. Зрештою вистане вказати на чеських Німців. Є їх коло три міліони богатого, культурного національно свідомого народу на власній території, а одначе, маючи проти себе побідну антанту і не могучи одержати помочи від великого німецького народу, вони мусіли улягти і стати частю чеської держави.

Проти змагання Галичини до незалежности і злуки з Великою Україною виступила Польща. Так стали проти себе до війни дві сили: Польща й Галичина. Вистане порівнати територію, населенне, матеріяльні засоби, можливість звязків зі світом у сих двох сил, а про кінцевий вислід війни між ними не мохло бути сумніву: Галичина мусіла улягти.

Щоб Галичина в сій війні не улягла, а оборонила своє слушне право, се могли спричинити тільки ЗОВНІШНІ відносини: в данім випадку СПРАВЕДЛИВЕ СТАНОВИЩЕ побідної антанти, коли-б та наказала Польщі спинити наїзд на українську землю і підперла свій наказ таким авторитетним виступом, що Польща мусіла би послухати, — або поміч Великої України.

Галичина числила на одно і друге. З одного боку здавалося зовсім певним, що коли держави антанти основою світового мира проголосили самовизначенне народів, то вони визнають державну незалежність України в етноґрафічних границях, отже не допустять, щоби Галичину загарбала Польща. З другого боку, держаність Великої України видавалася для Галичини на стільки сильна, що й не допускалася думка, щоб Велика Україна віддала Галичину на поталу Польщі.

Обі сі надії завели.

Держави антанти в останнім рахунку стали по стороні Польщі й уповажнили її завоювати Галичину.

З огляду на таке відношенне антанти вратувати Галичину від польського наїзду могла тільки поміч Великої України. Одначе звідси не тільки не приходила поміч, а навпаки, треба було посилати галицькі частини на поміч Директорії в боротьбі з большевиками.

Не маючи помочи від Великої України, — що в обставинах, в яких вона сама знаходилася, тої помочи не могла дати, — Галичина, оставлена своїм власним силам, маючи проти себе Польщу, яка мала не тільки моральне, але й матеріяльне підперте антанти, мусіла в війні з Польщею улягти."

Сю мою думку, що не самі спричинили нашу програну, але спричинили її ЗОВНІШНІ сили, я вважаю не тільки обєктивно вірною, але також політично дуже важною.

Бо коли ми будемо заїдати одні других, шукаючи між нами винних нашому лихоліттю, то се розєднає наш національний фронт супроти ворога і зробить нас нездатними до реальної боротьби. Внутрішня сварка з природи річи ослаблює відпорну силу супроти зовнішного ворога.

За те, коли ми всі згідно будемо бачити причину нашого лихоліття в зовнішних причинах, то зберемо дружно всі наші сили, щоби тим зовнішним причинам протиставити нашу внутрішну силу.

В звязку з сим треба зазначити, що наш ворог Польща нічого так не бажає, як вмовити в нас, що ми самі собі винні, що ми внутрішне такі нікчемні, що не заслугуємо на державну самостійність.

В падолисті минулого року польська преса, обговорюючи роковини боїв за Львів, всіми способами доказувала, що під Львовом віднесла побіду „висша польська культура" над „нікчемністю" української культури.

З огляду на се польське становище на увагу заслугує голос польського підполковника Юзефа Сопотніцкого, який недавно видав книжку п. н. „Кампанія польсько-українська", себто опис польсько-української війни за Галичину.

Я сам не бачив сеї книжки, але знаходжу рецензію на неї в львівськім „Громадськім Вістнику" (ч. 61 з 7. мая 1922). З сеї рецензії довідуюся, що польський автор книжки про польсько-українську війну за Галичину „все таки мусить признати, що се була НЕРІВНА боротьба, бо по однім боці стояв ВЕСЬ ПОЛЬСЬКИЙ НАРІД, по другім ЛИШЕ ЧАСТИНА НАШОГО, та мимо сього остаточну побіду польській стороні дала доперва ВНІШНА поміч в людях і передовсім у воєннім матеріялі, а українська армія мусіла відступити за Збруч головно ізза цілковитої недостачі муніції і технічних середників, конечних для ведення новітної війни".

Сей погляд польського автора значить, що навіть Поляк, коли хоче писати історію, а не лайку, мусить признати, що ми по геройськи боролися проти польського наїзду й улягли йому аж тоді, коли на нас пішла не тільки ціла Польща, але також Франція, яка дала Польщі армію Галлера і всі технічні засоби для ведення війни.

Те геройство, з яким наша армія тому три роки, вистелювала собою галицькі поля, боронячи рідну землю від польського ворога, нехай буде для нас найбільшим національним скарбом, на якім нехай виховуються нові українські покоління, готовлячися до нової боротьби за визволенне.

Держави антанти, помагаючи проти нас Польщі, допустилися великої несправедливости. Тепер українське правительство Галичини, домагаючися від держав антанти усунення польської акупації з Галичини, домагається акту справедливости, до якого обовязані держави антанти.

Чи держави антанти сповнять сей свій обовязок чи ні — побачимо.

Галичина не оборонила своєї незалежности супроти Польщі, бо була за слаба супроти цілої Польщі.

Одначе ціла Україна є більша від цілої Польщі і прийде час, коли весь український нарід порахується з Польщею за її злочини, сповнені над західними землями України.

Чи держави антанти сповнять тепер свій обовязок супроти Галичини чи ні, — український нарід, зрісши в силу, сам порахується з своїми ворогами.

Прага, 18. мая, 1922. Др. Михайло Лозинський.

ПОВІДОМЛЕННЄ.

Подаєсь до відома Елизабетським Братствам і Товариствам, що бр. св. Володимира, від. 65 У. Н. Союза устроює Величавий Пікнік в неділю, 23-го липня 1922 р. на Дарк Лейн, коло Лінден, Н. Дж. Проситься всі організації в Елизабет, Н. Дж. і околиці, щоби стримались із всякими забавами на той день. 29,31

ЗА УРЯД БР. СВ. ВОЛОДИМИРА, ВІД. 65 У. Н. СОЮЗА:

Василь Левчик, предс.,
А. Негребецький, секр.

СХІДНО-ГАЛИЦЬКА ДЕЛЄҐАЦІЯ НА ҐЕНУЕНСЬКІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ В ПОЛЬСЬКОМУ ОСВІТЛЕННЮ.

Ґенуенський кореспондент польского дневника „Ґазета Варшавска", Смоґожевскі, обговоривши в своєму 20. „Листі з Ґенуї" засіданне представників запрошуючих держав з дня 10. мая с. р., на якому порушено справу **Східної Галичини і Литви,** пише з того приводу:

„В нинішних постановах наради запрошуючих держав не можна не добачувати **повного успіху протипольської пропаґанди** на ґенуенському ґрунті, яку від місяця ведуть тут проти нас **українські, литовські і білоруські аґітатори,** а яку в польських кругах систематично леґковажено.

В листі затитулованому „Salon des refuses" мав я нагоду звернути увагу на сю пропаґанду. Як знаємо, **українська делєґація в Ґенуї є доволі чисельна, бо належать до неї: Евген Петрушевич, Кость Левицький, Степан Витвицький, В. Бандрівський, Б. Брайтер і другі.** Зложили вони предсідникови політичної підкомісії меморіял, якого обширний зміст я подав.

„В лоні англійської делєґації підпомагає їх відомий експерт для польських справ **п. Л. В. Намір, галицький Жид,** який недавно заманіфестував свої симпатії до нас в ґазеті „Менчестер Ґардіен Комершел" (з 20. цвітня с. р.). Там то помістив він статтю про „Currencies and Exchanges in East Galician village", немовби Східна Галичина творила уже окрему державу. Додаймо при нагоді, що стаття п. Наміра попереджує статтю про „валюту і виміну в Польщі", якої автором є др. Ґвідо Реґенданц, директор „Австрійського Кредитового заведення для промислу і торговлі". Стаття п. Наміра зівсім не є статтею економіста, якби се можна сподіватися з заголовку видавництва, але статтею політичного аґітатора, який виказує, що **під польською окупацією економічна ситуація Східної Галичини з дня на день гіршає.**

„Кромі меморіялу, в якому п. Петрушевич і Спілка домагаються від конференції ні меньше ні більше, як тільки незалежности Східної Галичини, Українці поширюють тут цілий ряд брошур і аґітують в італійській пресі, як тільки можуть. Кромі згаданої вже мною в попередних статтях брошури В. Сінгалевича в італійській мові, східно-галицька делєґація роздає обширне видавництво, яке є збіркою меморіялів і полемічних статтий під загальним заголовком: „Preuves pour l'Independance de le Galicie Orientale". Сю брошуру видано у Відні в марті, 1922, накладом Української Національної Ради. Обіймає вона 78 сторін друку з мапою Східної Галичини, на якій бачимо зачеркнену червоною краскою українську етнографічну територію, яка обіймає не тільки **властиву Східну Галичину але також Закарпатську Україну, Буковину, Лемківщину і Холмщину.**

„В тексті тої брошури находимо меморіял, який п. Витвицький зложив Найвисшій Раді в Кан, а в якому Українська Національна Рада домагалась тоді (меморіял датований 28. грудня, 1921): 1) щоби держави запротестували проти стягання польською владою „данини" в Східній Галичині; 2) щоби визначити міжнародню комісію для охорони місцевого населення перед жорстокостями польської окупації; 3) щоб як найскорше зорґанізували Західно-українську Незалежну Народню Республіку.

„Найцікавійшим документом, який находимо в брошурі, є спільна деклярація українських політичних партій Східної Галичини, в якій Уряд Петрушевича признано одинокою леґальною владою для Східної Галичини, і в якій тому Урядови поручається енерґійну акцію на ґенуенській конференції в напрямі приспішення признання незалежности Східної Галичини. Сю деклярацію підписали в імени національних українських партій: (тут слідує список підписів галицьких Українців).

„Щодо української пресової пропаґанди в Італії то не представляється вона ґрізно, хоч леґковажити її не можна. Отже ще 20. квітня „Corriere Diplomatico e Consulare" помістив статтю якогось Енріко Інсабато, який боронить претенсій українських аґітаторів. Тойсам п. Інсабато помістив подібну статтю в ґенуенському органі „Пополярін" а саме в „Citadino" (27. IV.). Проживаюча в Італії українська журналістка п. М. Липовецька оголосила інтерв'ю з Костем Левицьким в місцевім деннику „Кафарі" (20. V.) в якому український делеґат оповіщував:

„Наша делєґація прибула до Ґенуї на те, щоб запротестувати проти польської мілітарної окупації Східної Галичини, яка продовжується і нищить край на превелику журбу населення. Тому наша делєґація домагається від конференції негайного розглянення питання незалежности Східної Галичини".

„Помимо всього в „незалежність" Східної Галичини, ніхто мабуть в Европі (?) кромі п. Петрушевича і його приклонників не вірить. Одинока небезпека, яка нам з того боку поважно грозить, се утворенне в межах польської держави „краю Східної Галичини" з територіяльною і національною автономією. До боротьби з тою небезпекою мусимо готуватись!"

ПОКЛИК ДО ЗЕМЛЯКІВ З СЕЛА ЛАНИ, ПОВІТ БІБРКА.

Браття і Сестри—Українці і Українки!

Члени тов. „Просвіта" в Ланах, по так довгих літах світової заверухи, вертають поневолені під свої рідні стрíхи. На кождому замітні сліди жорстокої людської боротьби. Страти великі в людях, майні, а ще більше на полі освіти, бо через цілий час війни був цілковитий застій в народнім житю. А це велика утрата для українського народа. Ми вернувши з війни, взялися за працю, давно розпочату, ще перед війною. Та недовго могли ми свобідно працювати, бо скоро сонце ховається за хмару. Але народ, помимо усіх великих перепон, невигод і недоборів все таки з вірою береться за працю і відновляє старі освітні огнища. Тож і наше село не хоче остати позаді других, бо і не пора на се. Відновляємо ту малу але за це свою хату і беремося до дальшої праці. Но на жаль, майже усе знищене. Крамниця котра була у нас, ані сліду із неї нема, бібліотека таксамо знищена, в „Хаті" двері знищені, вікна повибивані а ще й замалий кут. Отож ми сего року задумали взятися за прибудову другої салі, деби ми могли давати представлення. А така будова вимагає капіталу, котрого у нас нема. Отож осміляємся витягнути руку до Вас, Братів і Сестер за далеким океаном, щоби Ви по своїй можности занялися збіркою поміж нашими земляками з Ланів і прийшли нам з помочею. А найменша ваша офіра буде нам великою допомогою, щоби скорше викінчити зачате діло. Ми маємо замало жерел до черпання фондів; тільки членські вкладки і малі доходи з представлень. Із тих доходів ми завдаткували цеглу і каміння. Ми з глубокою вірою ждемо на вас, родимці. Гріш, зібраний Вами, просимо слати так, щоб ми одержували в долярах і слати на котренебудь імя і назвиско низпе підписане: Андрей Бойко, Іван Монастирський, Іван Пахолок, Іван Паливода, син Пилипа, а рівночасно просимо повідомляти виділ читальні „Просвіти" в Ланах через лист, на чию адресу вислано гроші і кілько.

Остаємося з глубокою пошаною до Вас і з вірою в успіх.

Лани, дня 15. марта, 1922.

ЗА ВИДІЛ ЧИТАЛЬНІ „ПРОСВІТИ":

Іван Паливода, містоголова,
Іван Монастирський, касієр,
Іван Паливода (с. Ант.), секретар.

(Печать: Чит. Просвіти в Ланах).

Замітка: Повисший лист прийшов на мої руки і ся просьба сама за себе говорить. Помочи треба! Тому я і гром. Данило Фериник занялися сейчас збіркою в Бейоні, Н. Дж. Слідуючі громадяни зложили на мої руки жертви: Осип Гарчаковський 5.00, Юрко Бойко 5.00, Іван Павлі 3.00, Василь Паливода 3.00, Никола Фидишин 2.00, Сенько аФриник 2.00, Олекса Чемиринський 2.00, Данило Фариник 2.00, Теодор Гарчаковський 2.00, Мартин Клипач 1.00, Осип Кобрин 1.00, Михаїл Кобрин 1.00, Іван Кушнір 1.00, Теодор Задорецький 1.00, Стефан Липа 1.00, Микита Пахолок 1.00, Панько Задорецький 1.00, Роман Задорецький 1.00, Андрей Дайко 1.00 і Павло Кушнір 50 центів. Отож разом зібрано в Бейон, Н. Дж. $36.50. А тепер відзиваємося до всіх родимців з Ланів, котрі замешкують в Зл. Державах і Канаді: Прийдіть своїй рідні як найскорше з помочею. Жертви можна слати впрост тільки через „Свободу", а як ні, то прошу прислати на мою адресу: Юрко Бойко, P. O. Box 322, 13 E. 21st St., Bayonne, N. J.

РЕВІЗІЇ В ЖУРАВНІ.

Дня 15. мая відбулася в Журавні у студента Федора Хомяка ревізія. Рано о 10. год. два жандарми з бурмістром і поліцаєм обляглп хату й почали шукати. Переглянувши всі книжки і папері, перешукали гній і відійшли. О год. 6. веч. вернули знова, подивились по хаті й вийшли. Правдоподібно шукали його брата, б. підполковника У. А., що сидить тепер в Стшалкові.

УКРАЇНСЬКІ ТЕЛЄҐРАМИ НА ҐЕНУЕНСЬКУ КОНФЕРЕНЦІЮ.

(Конець).

31—36.

Манчестер, Н. Г. — Українська громада вислала шість ріжних телеграм, про які згадала місцева преса.

I.

Український Народній Комітет; підписали: Теодор Петрик, предс.; Лесьо Сисин, секретар.

II.

Парохія Покрова Пр. Д. Марії; підписали: о. Антін Уляницький і Василь Петрів.

III.

Товариство Січ; підписали: Лесьо Сисин, кошовий, Теодор Петрик, писар.

IV.

Український Клюб ім. Т. Шевченка; підписали: Гаврило Ґула, предс., Лесьо Сисин, секр.

V.

Бр. св. І. Хрестителя; підписали: Михайло Тизбір, пред., Петро Кухар, секр., Михайло Томицький, касієр.

VI.

Сестрицтво Неп. Зач. Пр. Д. Марії; підписали: Марія Дацко, пред., Марія Буцяк, секретарка.

37—38.

I.

Мінneaполіс, Мінн. — Український Народній Комітет; підписали: Онуфер Шабатура, пред., Микола Ґрубрин, секретар.

II.

Товариство Січ; підписали: Петро Андрущак, кошовий, Петро Гайва, писар.

Взірці протестів помістили дві місцеві ґазети. Рівночасно У. Н. Комітет вислав протест до міністерства закордонних справ у Вашинґтоні.

39.

Трой, Н. Й. — Українська парохія вислала протест; підписали: Олександер Заяць, предс., Андрій Біндер, секр., Михайло Бучак, касієр.

40—42.

I.

Вунсакет, Р. Ай. — Ліґа Українсько-Американських Горожан; підписали: Йосиф Липський, пред., Дмитро Ремінник, секретар.

II.

Віче 3.000 Українців; підписали Михайло І. Бардачевський, пред., Йосиф Липський, секр.

III.

Гр. кат. парохія; підписали: Юрій Крупа і Йосиф Липський.

43.

Йонкерс, Н. Й. — Товариство Подільська Січ, від. 8 У. Н. Союза; підписали: Іван Лагойда, пред., Семен Пилипишин, секр.

44.

Картерет, Н. Дж. — В імени місцевих Українців запротестували: Йосиф Ґінда і Михайло Дмитрів.

45.

Бріджпорт, Конн. — Українська Січ, від. 59 У. Н. Союза; підписали: ЛМикола Вирій, пр., Михайло Галькевич, секр., Микола Мазур, касієр.

46.

Ню Брітейн, Конн. — Гр. кат. парохія; підписали: о. Володимир Козоріс і Йос. Долинський.

47.

Сиракюз, Н. Й. — Тов. Січ, від. 282, У. Н. Союза вислало дві каблеґрами; підписали: Гр. Бедзісь, предс., Василь Гуменюк, секретар.

48.

Ґлестонбури, Конн. — Бр. св. Івана Хрестителя, від. 138 У. Н. Союза; підписали: Петро Соляр, пред., Йос. Патиняк, секр.

49.

Вілінґ, В. Ва. — Місцеві Українці, горожани Злучених Держав, вислали протест, який підписали: Андрій Медуна, предс., Петро Вітенко, касієр, о. Невещук, секр., Юрій Вікара, секр.

50.

Бейон, Н. Дж. — Українська парохія; підписав: о. Йосиф Дженджера.

51.

Блумфілд, Н. Дж. — Український Євангельський Собор Північної Америки, що відбувся у Рочестер, Н. Й., вислав довгу каблеґраму до Ґенуї протестуючи проти польської окупації Східньої Галичини; протест підписав о. Василь Кузів.

52.

Джерзи Сиtі, Н. Дж. — Бр. св. о. Николая, від. 4 У. Н. Союза; підписали: Йосиф Крайник, пред., Мих. Смакула, секр.

53.

Гарра, Окла. — Українська громада вислала протест; підписав о. І. Сеньчук.

54.

Провіденс, Р. Ай. — Українська православна парохія; підписали: о. Т. Загреба, Йосиф Бакенбах, пред., С. Саска, секр., Ф. Рой, касієр.

55.

Гестинґс, Н. Й. — Тов. ім. Т. Шевченка; підписали: Стефан Коник, пред., Іван Пендерський, секр., Ілія Михайлищин, касієр.

56.

Когус, Н. Й. — Українська громада вислала протест; підписали: о. Л. Чапельський, Стефан Палка, Іван Столяр, Данило Зальопаний.

57.

Пітсбурґ, Па. — Українська парохія на Норт Сайд; підписали: о. Нестор Дмитрів, Стефан Пайкош і Стефан Дзюба.

58—59.

Бофало, Н. Й. — Парохія св. І. Хрестителя; підписали о. Михайло Продан, Ґ. А. Пладж, Ілія Вах.

Товариство Сокіл, Рлек Рак; підписали: Андрій Попелюк, Михайла Шафран і Ілія Гриб.

60.

Елизабетпорт, Н. Дж. — Запорожська Січ, від. 234 У. Н. Союза; підписали: К. Пилат, С. Чечель і Й. Красновський.

61.

Стемфорд, Конн. — Бр. св. Арх. Михаїла, від. 350 У. Н. Союза; підписали: Михайло Сливинський, пред., Михайло Кресан, секретар.

62.

Филаделфія, Па. — Тов. Січ ім. д-ра Евгена Петрушевича, від. 7 Січової Орґанізації, вислало протест, який підписали: Петро Кокодинський, кошовий, Іван Гатала, писар, Семен Староста, скарбник.

63.

Балтимор, Мд. — Українська громада вислала протест; підписаний отсими: Василь Маньовський, Олександер Шандровський і Яків Семенків.

64.

Ню Гейвен, Конн. — Вислано протест, який підписали: Мих. Запаринюк, Михайло Довгий і Микола Плуговський.

65.

Бруклин, Н. Й. — Гр. кат. парохія вислала протест; підписали: о. Володимир Лотович і Павло Войтович.

66.

Алентавн, Па. — Бр. св. Арх. Михаїла, від. 147 У. Н. Союза; підписали: Дмитро Рудакевич, пред., Іван Заяць, секретар.

67.

Нюарк, Н. Дж. — У. Н. Комітет вислав протест в імени місцевої громади.

68—69.

I.

Алтуна, Па. — Тов. Пр. Зач. Пресв. Богородиці, від. 145 У. Н. Союза, вислало протест, підписаний: Павло Патроник, пр., Ігнатій Олексин, секр., Григорій Сеньків, касієр.

II.

Парохія вислала протест, підписаний: Іван Кучатовський, предс., Теодор Дробот, секр., Григорій Сеньків, касієр.

70.

Нюарк, Н. Дж. — Бр. св. Івана Хрестителя, від. 76 У. Н. Союза; підписали: Лука Капчак, пред., Стефан Стойко, касієр і Олекса Лисак, секретар.

71.

Йонкерс, Н. Й. — Спів. тов. ім. Лисенка, вислало телеґраму, підписану: Мих. Фатюк, предс., Василь Мандзій, секретар.

72.

Ланкастер, Н. Й. — Українська громада вислала телеґраму 18. цвітня; підписали: Олександер Костецький, предс., Василь Максимик, секретар.

73.

Ансонія, Конн. — Запорожська Січ запротестувала проти польської окупації. Протест підписали: Григорій Патинок, пред., Олександер Мерещак, касієр, Іван Пиріг і Іван Гуцуляк, секретарі.

74.

Іст Ст. Луіс, Ілл. — Вислано протест від бр. св. Арх. Михаїла, від. 408 У. Н. Союза: підписали: Дмитро Сокальський, пр., Семен Коробій, касієр, Дмитро Іващук, секретар.

75.

Бріджпорт, Па. — Тов. ім. Петра К. Сагайдачного, від. 9 Січової Орґанізації, вислало протест 1-го мая; підписали: Кіндрат Білик, кошовий, Теодор Голубений, писар.

76.

Менвил, Р. Ай. — Бр. св. Стефана вислало протест, який умістила місцева ґазета. Протест підписав Юрко Ясенчук.

77.

Провіденс, Р. Ай. — Місцеві ґазети „Джорнал", „Трібюн" і „Нюс" подали дословно зміст протесту, висланого відси а підписаного п. Гр. Болюхом.

78.

Йорквил, Огайо. — Місцеві Українці вислали протест, який підписали: Петро Головід і Андрій Волошин.

79—81.

Шенандо, Па. — Вислано три протестаційні каблеґрами до Ґенуї.

I.

За бр. св. Володимира, від. 98 У. Н. Союза, підписали: Т. Гевчук, пред. і Мик. Сулима, секр.

II.

За Український Поступовий Клюб підписали: Петро Онисик, предс. і Андрій Дишель, секретар.

III.

За українську парохію: о. Петро Езерський і Макс. Курила.

Висилка каблеґрам коштувала $37.96; решту, $10.80, вислано до Вашинґтону замісць позички на бонд.

82.

Патерсон, Н. Дж. — Тов. ім. Т. Шевченка, від. 64 У. Н. Союза, вислало протест, який підписали: Василь Григорчук, пред., Гнат Ничка, касієр і Михайло Сас, секретар.

83.

Вунсакет, Р. Ай. — Український Запомоговий Комітет вислав протест, підписаний: Стеф. Гурбіль, пред., Василь Кінаш, кас. і Лука Самборський, секр.

84.

Бейон, Н. Дж. — Бр. св. Арх. Михаїла, від. 213 У. Н. Союза, вислало від себе протест до Ґенуї проти польських злочинів у Східній Галичині.

85.

Вилкс Бері, Па. — Бр. св. о. Николая, від. 99, вислало протест проти польських брутальностей у Східній Галичині. Протест підписав секретар Петро Лавний.

86.

Пітсбурґ, Па. — Ліґа Українсько-Американських Горожан віднеслась до Ґенуї з протестом проти польської окупації Східної Галичини з домаганнем признати галицькому населенню право самоозначення. Підписали каблеґраму: Григорій Шабатура, Павло Шпікула і Ів. Онуферко.

УКРАЇНСЬКИЙ АКАДЕМІЧНИЙ ХОР В ПРАЗІ.

(Допись з Праги).

Яке було значінне Української Капелі для нашої музичної культури і яку ролю вона відіграла в нашому політично-суспільному життю, се звісне кождому свідомому Українцеви. **Для нас беззахистних скитальців, порозкиданих по цілому світу, була Українська Капеля ще і психічною підоймою, одиноким ясним моментом, що не дозволив нам затратити віру в кращу будучність. Та, на жаль і ся інституція впала жертвою наших невідрадних політичних і соціяльних умовин. Капеля розбилась,...** але **зерно високого мистецтва її диригента Ол. Кошиця** не розвіялося з вітром, а зупинившись, почало рости і розвиватись.

В Празі нащадки Української Капелі, ідучи слідами свого духового провідника Ол. Кошиця, зорганізували співучі сили в пересвідченню великої важливости сего завдання для наших культурно-політичних цілий.

Так повстав хор студентів при Товаристві „Академічна Громада" в Празі. Провід спочиває в руках молодого, надзвичайно здібного і серіозного диригента М. Рощахівського, який стоячи на тривкій традиції Кошиця, розвиває щораз більше свою індівідуальність як мистець. Завдяки праці диригента Рощахівського і неструдженої п. Щурівської, хор став в короткім часі поважною музичною організацією і здобув собі симпатії та поважанне не тільки нашої публики але й чужинців. Доказом сего рецензії з концертів, які осьтут подаємо:

„Чеське Слово" з дня 25. цвітня с. р. пише:

Виступ укр. акад. хору був для нас милою несподіванкою. Сей хор до якого входять самі молодці, повні одушевлення співаки, має не одного спільне з незабутнім для нас хором Кошиця, Незвичайна гнучкість хору, що звучить однаково металічно в середніх і крайніх голосах, є скріплена незвичайно живою і відчутою інтерпретацією. Отся інтерпретация змогла заінтересувати і захопити навіть і в так простеньких і невишуках композиціях як: „Заповіт" Стеценка, „Іван Гус" Лисенка і „Прометей" Стеценка....

„Народні Лісти" з дня 26. цвітня с. р.

....Привитав нас тут академічний хор, що обеднує у себе молодих співаків, зі свіжими і звучними голосами, який з натхненням повним жевріючих патріотичних почувань, та з підоймою відспівав український гимн, Лисенкові твори; — між ними цікаву для нас гльорифікацію „Івана Гуса", та Прометея" Стеценка.

„Венков" з 27. цвітня с. р.

.... Хорові точки відспівав незвичайно гарно укр акад. хор під проводом п. Рощахівського, та звернув на себе увагу своїми ядерними, свіжими голосами.......

„Народні політика" з 26. цвітня с. р.

.... Визначився тут передівсім укр. акад. хор, що може похвалитись чудовими голосами, на диво глибокими і добре заспіваними; співав композиції Лисенка, між тим також прольог „Івана Гуса" і „Стеценка Прометея". Величезне вражіння зробила дума „Іван Підкова", де Лисенкови знаменито вдалось кількома почерками змальовати шум моря.....

„Час" з 26. цвітня с. р.

...... Високий рівень інтерпретації з боку технічного і стильового завдячує академічний хор славній традиції знаменитої Капелі Кошиця, котрої колишній член Рощахівський яко диригент і п. Щуровська яко корепититорка працюють успішно в інтенція свого великого учителя.......

„Чес Слов. Република" з 26. цвітня с. р.

.... Ще більше приковували увагу добре дібрані мужеські хори до поем Шевченка, Лисенковий „Заповіт", „Іван Підкова" і „Іван Гус". Сей останній в Празі уже знаний, але завсіди дуже любий для чеської публики; наконець „Прометей" Стеценка. Академічний хор іде безперечно слідами свого величавого взірця (Капеля Кошиця) але і не наслідує його бездушно. Хор є дуже добре обсаджений звучними а повними голосами, головно басами — в співацькій техніці стоїть на значній висоті, вигладжений і вирівнаний, він вміло лучить типові прикмети рідного людового співу із силою і виразностю потрібною на концертовій естраді. Що студентам — емігрантам, серед так невідрадних обставин, вдалося в короткому часі утворити збір на такому артистичному рівні, свідчить дійсно про їх високі музикальні здібности та їх невгасаему енергію. Для нашої академічної молоді можуть українські товариші на тім полі бути взором до наслідування......

„Прагер Прессе" з 25. цвітня 1922.

Український академічний хор під проводом дригентам М. Рощахівського задивував нас своїми гарними голосами у дуже доброю дисциплінoю. Чеські академики не мають нічого, щоби могло рівнатися з сею замітною організацією. Дійсно рідко стрічається у нас таку силу експерсії хорової, яка є в Академічнім Хорі. Підчас цілої продукції не сходило нам з думки одно, а іменно уявленне собі тих артистичних можливостий, які українські мистці і весь високо-даровитий нарід моглиб зреалізувати при більше сприяючих обставинах.

З повисше наведених рецензій можнаб сміло ставити якнайкращий вигляд на будучий розвій сеї молодої організації, колиб не марево непевної будучности, хронічна хороба усіх наших шляхотнійших культурних стремлінь, — а саме брак фондів.

Річ в тім, що хор рекрутується з бувших членів української армії, які тепер перебувають на студіях в Празі. Тому що вони через два феріяльній місяці — липень і серпень, не будуть побирати ніякої підмоги, вони мусять розїхатись, а хор розпадеться.

Чи зійдеться хор після вакацій, се річ дуже непевна, бо деякі з членів не маючи ніде пристановища, мусіли-б удатись на роботи публичні, що як звісно, не впливає корисно на психіку і здоровле людий непривиклих до фізичної праці. І так знова один з наших кращих культурних доробків пропаде. А все те невідрадне можнаб ухилити невеликою сумою, сумою яка дала-б спромогу удержатись 50 членам хору за час двох місяців. Певне що інших більш пекучих справ і потреб у нас доволі, але зважити треба, що тут не ходить о великі суми, що тут вистарчає мала лепта, якої ніхто і не відчує.

Тому, читаючи сі стрічки призадумайтесь хоч хвилину, чи не можнаб зарадити сему, даючи негайно грошеву поміч молодим силам, які з таким жаром хотять рознести по цілому світови красу нашої пісні. Не підтинайте їм крил і не дайте зівянути квитці, заки вона ще вспіла розвинутись!

Ласкаві дари просить ся пересилати з зазначенем цїли на загальну звісну адресу: ВПП. проф. Др. Степан Смаль-Стоцький, Прага, Готель Імперіяль.

ЗА МУЗИЧНУ СЕКЦІЮ:
Софія Дністрянська, в. р.

ЗА АКАДЕМІЧНИЙ ХОР:
Ф. Базилевич, в. р.

КАТАСТРОФА В РИМСЬКІМ ШПИТАЛІ.

В шпиталі св. Духа в Римі вибух в ночі 18. мая грізний пожар, якого жертвою впало 30 осіб, засипаних на смерть румовищем. Ратунок був значно утруднений через ушкодження електрики. В темряві не можливо було зльокалізувати огню.

З ХРОНІКИ ПОЛЬСЬКИХ ЗЛОДІЙСТВ І БАНДИТИЗМУ

Останні великі злодійства й обманства, як крадіж цілих вагонів з товарами, торговля фафлшивими банкнотами й т. и. вказує, що столиця Польщі Варшава криє в собі доосередочну силу притягання для бандитів і злодіїв цілої Польщі. Недавно викрито у Варшаві при ул. Крохмальній великі склади торунських злодіїв вартости около 4 міл. марок. Се головно сукна й ґалянтерія. Крім сього зложили там злодії вкрадене недавно у властителя гаражу в Торуні Налясковського добро, вартости понад 1. міл.

Вячеслав Будзиновський.

НЕРОЗЛУЧНІ

НА ЗАПОРОЖУ.

Оповіданнє з другої половини 17-сотих років.

(Продовження).

(20)

— Не тревожся! — успокоював, злобно підсміхаючися. — Мабуть з сего боку виринула яка перешкода. Вони обійдуть степ і звернуть сюди до нас.

Василь ще раз глянув в степ. Розділилися. Одна пара коний, тепер для ока вже таких, як невеличкі собаки, гнала просто ід сходови. Друга пара завернула ід півдневи.

Василь зрозумів, в чім діло. Здогадався також, яка небезпека грозить йому від молодого Татарина. Татари змовилися надути його. Обікрали Батюка і його самого. Селім утік з дівчиною і його конем. Аділь лишився тут, щоби на силу задержати його на місци, як би покмітив зраду. Можливе, що мав від батька приказ, взагалі не випустити його живого.

Зраду і плян Селіма Василь прозрів в одну мить. Від разу відзискав також повний спокій і розвагу... Його око спочило на Сірку... Собака, бачучи, що оба, Василь і Аділь нагло рушилися, не дуже приязно міряючи себе очима, зрозуміла, що вони тепер вороги собі. Сірко вискалив зуби.

— Може би та собака спасла мене? — подумав Василь.

— Сірко, бери! — крикнув, коли Татарин звернув очи в степ.

Татарин вже лежав в траві, його горло опинилося в зубах Сірка.

Василь виймив зза пояса Аділя кинджал і пістолі, взяв його рушницю, присилив її до кульбаки свого буланого, сів на него і пустився ід сходови, полишаючи Татарина під опікою Сірка.

З напряму, в якім утікав Селім, Василь здогадувався, що він простує на той бік Міуса, щоби відтак, мабуть долі рікою зійти на південь, десь низше пройти ріку назад на сей бік і вернути домів.

— Чура — думав Василь — відстав від Селіма, раз на те, щоби спільно з Селімовим сином спрятати мене. Селім мусить звести мене зі світа, бо мені відома одна його криївка. Він знає також, що я не прощу йому сеї зради. Але я його здогоню, хоч він настілько випередив мене і має ліпші коні. Перейму його! Він певно не знає, що міст на ріці спалений ще торік, та що Запорожці не дали його відбудувати. Селім прогайнує богато часу, ідучи горі рікою від моста до броду. Я лишу коня по сім боці і проберуся через ріку плавцем. Заки Селім обійде велику петлю ріки і зайде до броду, я вже буду по тім боці Міуса за бродом і засяду в кущах. І дівку дістану і коня відберу... Очивидно також Селіма покараю за зраду.

Не зважаючи на тропу Селіма, Василь пустився ід сходови. Коли доїхав до спаленого моста, побачив свіженькі сліди двох коний. Сліди звернулися ід північи. Коли Селім побачив спалений міст, звернувся, як се був предвидів Василь, до броду в горі ріки. Хто умів плавати, той і тут міг пробратися на той бік ріки. Але коня годі було провести тут, бо оба береги були дуже високі і стрімкі. Василь не гаявся. Він вже знав, що йому робити. Поїхав долі рікою аж до густого ліска серед плаки, де припняв коня до дерева. Над берегом ріки нарубав шаблию очерету, звязав в плоский сніп. поклав на него одіж і рушницю та тягнучи все те за собою, зсунувся в ріку. Припливши на той бік зодягнувся і пустився через гору до дороги, що ішла від броду. Вже як доходив до дороги, задержав його тропіт пари коний, що ішов від ріки. Василь здогадався, що Селім вже тут. Задрожав на саму гадку, що той хижак може йому втечи. З рушницею готовою до стрілу метнувся вперед, щоби, заки Селім перейде, всадити йому межи ребра кусень олова. Нагло, вже майже перед ним, тупіт затих і зашелестіло листе придорожних корчів. Василь задержався і присів.

— Мабуть погоня іде за ним і вже недалеко. Він хоче скритися в лісі, щоби погоню пропустити попри себе... Але, як вони могли так скоро наспіти?!

Скритий в корчах Василь побачив Татарина і бранку. Татарин продирався крізь гущу пішки, ведучи коні за собою. Бранка сиділа на кони. Руки мала звязані на спині, ноги під черевом коня. Весь одяг на ній був пошматований і звисав клаптями. Ще коло пасіки, коли Селім висунувся з кущів на стежку за її плечима і всунув на голову дівчини кучму, вхопив її другою рукою за рукав. Вона відіпхнула його від себе на помацки, але з такою силою, що рукави жупана і сорочки лишилися в його руках. Заки вона встигла скинути кучму і крикнути, він вхопив її за обі руки, скрутив їх взад і потяг її за собою. Коли разом з чурою вязав її і саджав на коня, вона завзято боронилася. А сила була в неї, як в хлопа. Жертвою сеї сіпанини впав її одяг. Цілий лівий бік жупана і сорочки звисав з неї аж до пояса. Богато шмаття здерли з неї кущі, крізь котрі вів її. Кількадесять кроків від Василя Селім задержався, припинаючи коні до дерева. Василь мав охоту таки зараз плюнути йому оловом в плечі, але що Татарин стояв між ними і бранкою, боявся, що в тім роздратованню цівка дрогне о волос в бік, і кулька, замість в плечі Селіма, попаде у відкриті груди дівчини. До того ще мабуть наближалася погоня, а Василь не мав охоти дівчину назад віддати в руки її батька, чи Петра. Як Селім справді скрився тут перед погонию, то участники погоні, між ними може й сам Петро, почують стріл і прийдуть сюди. Тоді подякують йому за поміч і Петро возьме дівку собі. Василь чув, що не пережив би тої хвилі. Коли би Петро відбирав Параню з його рук, то... хиба застрілив би його, або дівку. Рішився, так само як і Селім, заждати, аж погоня мине їх і поїде дальше.

— Тоді — думав — справлюся з Селімом і з дівкою верну зараз назад в степ. Погоня нехай собі гонить дальше, хоч би в саму Донщину!

Та склалося инакше. Селім, привязав коні, закляв і з рушницею в руках пустився берегом ліса попри дорогу назад до броду.

— Тепер певно знаю, що погоня — подумав Василь. — Мусить бути їх не богато, коли він не втікає, але рішився сам один засісти на них.

Коли кроки Селіма затихли, Василь виймив кинджал Селімового сина і кинувся до бранки, щоби порозтинати її пута. Відтак загадав вхопити її коня за поводи і втечи. Селім вкрав дівку її батькови, він вкраде її йому. Станув перед нею і вдивлявся в її білі, повні груди. За ту хвилю прийшла йому до голови инша гадка.

— Буде безпечнійше, — думав — як Селіма цілком спекаюся. Мушу зараз за ним. Атже нема коли гаятися, розтинаючи пута і панькаючися з дівчиною. Потому мені й так треба буде втікати перед погонию, яка вийшла за Селімом. Як та погоня буде так близко, що дівка могла би заздріти її, ліпше буде, як вона лишиться так як є, звязана і сліпа.

Василь лиш нахилився до її грудий, поцілував і... цілий затрусився. Побіг нишком за Селімом. Побачив, як лежав на обривистім березі ріки коло броду. Від степу, але ще далеко-далеко, наближалися два верхові. Василь загадав був зразу шаблию розправитися з Селімом, щоби вистрілом не зрадитися перед погонию. Бачучи тепер, що погоня ще задалеко, щоби вчула стріл, Василь направив на Селіма рушницю. Не стрілив, бо Селім, лежачи в корчах, давав невигідну ціль. Щоби його підвести на ноги, Василь крикнув:

— Селіме, сину паршивої суки!

Селім схопився на рівні ноги і випулив очи на Василя.

— Ти аж сюди привів мені дівку?!

Селім підніс рушницю, але ще не встиг складтися, як гримнув стріл. Куля Василя прошибла само серце. Василь відняв від него рушницю, кинджал і обі пістолі, повідрізував від кафтана срібні ґудзики з самоцвітами і з кинджалом в руці вернув до бранки.

— Погоня ще далеко — думав — Втечу відси, ще заки вона побачить їх.

Рішився таки зараз розпутати її.. Насамперед, очивидно, очивидно, стягнув з неї кучму...

Василь задеревів... омертвів. Кинджал забренькотів, випавши з руки на землю. Він захитався. Як би не сперся плечима об дерево, був би впав.

— Я чула стріл!... Ти вбив його? Ти увільнив мене? — питала. — Що тобі?! Порозтинайже мої пута! Накрий мене чим, хоч би дергою з під кульбаки!

Голос дівчини збудив Василя з омертвіння.

— То ти, Марто?! А я гадав, що то... Я й не здогадувався, що то хто з моїх знакомих — збрехав. — Бачив тілько, що Татарин втікає з якоюсь бранкою. Я очивидно пустився за ним, щоби висвободити, хтоб се не був.

— Порозтинайже пута! Гадаєш, що мені вигідно так? І соромно. Подай мені що. Нехай закриюся!

Василь аж тепер рушився. Порозтинав пута на руках і на ногах під черевом коня, закинув на неї дергу.

— Він тебе з хати вихопив? — спитав, буцім то не знаючи, як все те склалося.

— Я була у Парані. До неї надїхав також Петро. Бачучи, що вони обоє заняті собою, замість Парані я пішла до пасіки по мід. Перед самою пасікою зашелестіло щось в корчах коло стежки і мені потемніло в очах. Я хотіла кричати, але уста були затулені. Я троха не вдусилася. Аж в степу, коли мій напасник зняв на хвилю з мене шапку, я побачила, що я татарська бранка. Де ми тепер? Далеко від хати?

— Тепер не час на оповіданне, бо за тобою ще один Татарин. Тепер скажу лиш коротко, як то було.

(Дальше буде).